საკასაციო საჩივრის წარმოებაში მიღებისა და დასაშვებობის წანამძღვრები სამოქალაქო პროცესში

ვალერი ხრუსტალი

სამართლის დოქტორი, გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტის სამართლის სკოლის პროფესორი, სამართლის მეცნიერთა კავშირის წევრი

ელ. ფოსტა: v.khrustal@gmail.com

აბსტრაქტი

„საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში ცვლილებებისა და დამატებების შეტანის შესახებ“ საქართველოს 2005 წლის 23 ივნისის კანონით ერთმანეთისგან მკვეთრად გაიმიჯნა საკასაციო საჩივრის წარმოებაში მიღებისა და საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის წანამძღვრები (წინაპირობები).

მოცემულ ნაშრომში განხილული და გაანალიზებულია საკასაციო საჩივრის როგორც წარმოებაში მიღების, ისე დასაშვებობის თეორიული და პრაქტიკული საკითხები.

კერძოდ, განხილულია საკასაციო საჩივრის წარმოებაში მიღების წანამძღვრები: საკასაციო საჩივრის შეტანა უფლებამოსილი პირის მიერ; საკასაციო საჩივრის შეტანა კანონით დადგენილ ვადაში; საკასაციო საჩივრის შინაარსის შესაბამისობა კანონის მოთხოვნებთან; სახელმწიფო ბაჟის წინასწარი გადახდა; საკასაციო გასაჩივრებაზე მხარის წერილობითი უარის არარსებობა; ნაშრომში განხილულია, ასევე, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 391-ე მუხლის მე-5 ნაწილის „ა“-„ზ“ ქვეპუნქტებში ჩამოყალიბებული საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის წანამძღვრები.

აღრე დამკვიდრებული პრაქტიკის მიხედვით, იმ შემთხვევაში, თუ უზენაესი სასამართლო საკასაციო საჩივარს დაუშვებლად ცნობდა, მხარეს არ განემარტებოდა დაუშვებლობის მიზეზები და გაუგებარი რჩებოდა ის საფუძველი, რომელმაც საკასაციო საჩივრის დაუშვებლად ცნობა განაპირობა. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში 2017 წლის 8 თებერვალს შეტანილ იქნა ცვლილება, რომლითაც ეს პრობლემა აღმოიფხვრა. საკასაციო საჩივრის დაუშვებლად ცნობის შესახებ სასამართლოს გამოაქვს დასაბუთებული განჩინება. ეს განჩინება უნდა შეიცავდეს კასატორის მიერ მითითებული დასაშვებობის საფუძვლების არგუმენტირებულ უარყოფას.

საკვანძო სიტყვები: მართლმსაჯულება, თეორია, პრაქტიკა

PRECONDITIONS FOR ADMISSION OF CASSATION APPEAL AND ITS ADMISSIBILITY

Valeri Khrustali

Doctor of Law, Professor at Law School of Grigol Robakidze University, member of Union of Law Scientists

Email: v.khrustal@gmail.com

ABSTRACT

According to the law of Georgia on "Making Changes and Addition to the Georgian Civil Procedure Code" of June 23, 2005, the admission of the cassation appeal and admissibility preconditions of cassation appeal has been distinguished from each other.

This paper discusses theoretical and practical issues of admission and admissibility of cassation appeal.

Namely, the preconditions of cassation appeal admissibility are discussed: submission of the cassation appeal by authorized person; submission of the cassation appeal in term established under law; compliance of the cassation appeal content with the requirements of law; prepayment of state fee; Non-existence of the written waiver of cassation appeal. The paper also discusses the preconditions for admissibility established under article 391, section 5, subsections "a"-"g" of Georgian Civil Procedure Code.

According to the earlier established practice, is case the Supreme Court considered cassation appeal as inadmissible, party was not informed about the reasons for inadmissibility and the ground due to which the cassation appeal was recognized as inadmissible, was not clear. The change was made to Georgian Civil Procedure Code on February 8, 2017 which eliminated this problem. The court renders a reasoned ruling on recognizing the cassation appeal as inadmissible. This ruling must include a reasoned rejection of the admissibility grounds specified by the plaintiff.

KEYWORDS: Justice, Theory, Practice

შესავალი

„საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში ცვლილებებისა და დამატებების შეტანის შესახებ“ საქართველოს 2005 წლის 23 ივნისის კანონით ერთმანეთისგან მკვეთრად გაიმიჯნა საკასაციო საჩივრის წარმოებაში მიღებისა და საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის წანამძღვრები (წინაპირობები).

მოცემულ ნაშრომში განხილულია საკასაციო საჩივრის როგორც წარმოებაში მიღების, ისე დასაშვებობის თეორიული და პრაქტიკული საკითხები.

I. საკასაციო საჩივრის წარმოებაში მიღების წანამძღვრები

1. საკასაციო საჩივრის შეტანა უფლებამოსილი პირის მიერ

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 391-ე მუხლის დანაწესით საკასაციო საჩივრის შეტანის უფლება აქვთ მხარეებს, ე.ი. მოსარჩელეს, მოპასუხეს, მესამე პირებს დამოუკიდებელი სასარჩელო მოთხოვნით, აგრეთვე თანამონაწილეებს, ანუ თანამოსარჩელეებს და თანამოპასუხეებს.

თუ კასატორი, ე.ი. პირი, რომელმაც შეიტანა საკასაციო საჩივარი, აქ ჩამოთვლილ პირთა არცერთ კატეგორიას არ მიეკუთვნება, საკასაციო სასამართლომ ამ პირისაგან არ უნდა მიიღოს საკასაციო საჩივარი განსახილველად, რადგან იგი შეტანილია არაუფლებამოსილი პირის მიერ და, მაშასადამე, არ არსებობს საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის წინაპირობა. ასეთ შემთხვევაში საკასაციო სასამართლოს გამოაქვს განჩინება „საკასაციო საჩივრის განუხილველად დატოვების შესახებ“, რომელიც ისე, როგორც საკასაციო სასამართლოს ნებისმიერი გადაწყვეტილება თუ განჩინება, დაუყოვნებლივ შედის კანონიერ ძალაში და არ შეიძლება გასაჩივრდეს.

სადავოა საკითხი იმის შესახებ, აქვს თუ არა საკასაციო საჩივრის შეტანის უფლება ისეთ პირს, რომელიც, მართალია, არ მონაწილეობდა საქმეში როგორც მხარე ან მესამე პირი დამოუკიდებელი სასარჩელო მოთხოვნით, მაგრამ ამ საქმეზე გამოტანილი გადაწყვეტილებით განისაზღვრა მისი უფლებები ან მოვალეობები ერთ-ერთი მხარის მიმართ (მიეკუთვნა რაიმე ქონება ან დაეკისრა ერთ-ერთი მხარის მიმართ ქონების (ნივთების) გადაცემა, რაიმე კონკრეტული მოქმედების შესრულება და ა.შ.).

მიგვაჩნია, რომ, თუ პირი, რომელიც საერთოდ არ იყო ჩაბმული საქმეში მოპასუხედ, თანამოპასუხედ და არც სარჩელი შეუტანია დავის საგანზე დამოუკიდებელი მოთხოვნით, მაგრამ, მიუხედავად ყოველივე ამისა, იგი მოხსენიებულია გადაწყვეტილებაში და დაევალა რაიმე მოქმედების შესრულება ერთ-ერთი ან ორივე მხარის მიმართ, ასეთ პირს უნდა მიეცეს უფლება, გაასაჩივროს გადაწყვეტილება საკასაციო წესით.

ქართულ იურიდიულ ლიტერატურაში წამოიჭრა საკითხი იმის შესახებ, რომ ზოგჯერ მოსარჩელეს და მოპასუხეს შორის გამოტანილი გადაწყვეტილება არაპირდაპირ კი არ შეეხო იმ პირის უფლებებს, რომელიც პროცესში არ მონაწილეობდა, არამედ ეს პირი პირდაპირ მოხსენიებულია გადაწყვეტილებაში და განისაზღვრა მისი ვალდებულებები საქმეში მონაწილე რომელიმე პირის მიმართ. ასეთ შემთხვევაში პირს, რომელსაც პროცესში მონაწილეობა არ მიუღია, მაგრამ მოხსენიებულია გადაწყვეტილებაში, უნდა მიეცეს უფლება გაასაჩივროს გადაწყვეტილება. საკითხის ამგვარი გადაწყვეტა გამართლებულია იმით, რომ

სასამართლო გადაწყვეტილებამ ჩათვალა საქმისათვის გარეშე ეს პირი ერთ-ერთ მხარედ და განსაზღვრა მისი უფლებები და მოვალეობები, ისე, თითქოს იგი მონაწილეობდა საქმის განხილვაში. ამიტომ, ასეთი გადაწყვეტილების გასაჩივრების უფლება უნდა მიეცეს ამ პირს, ხოლო გადაწყვეტილება უნდა გაუქმდეს, ვინაიდან იგი მიღებულია საპროცესო კანონის უხეში დარღვევით (სსსკ-ის 394-ე მუხლის „ბ" ქვეპუნქტი).[1]

2. საკასაციო საჩივრის შეტანა კანონით დადგენილ ვადაში

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 397-ე მუხლის პირველი ნაწილი განსაზღვრავს საკასაციო საჩივრის შეტანის ვადას. ეს ვადა არის 21 დღე, რომლის გაგრძელება (აღდგენა) არ შეიძლება და მისი დენა იწყება მხარისათვის გადაწყვეტილების გადაცემის მომენტიდან, ხოლო, თუ დასაბუთებული გადაწყვეტილების გამოცხადებას ესწრება საკასაციო საჩივრის შეტანის უფლების მქონე პირი, მაშინ საკასაციო საჩივრის შეტანის ვადა იწყება მისი გამოცხადების მომენტიდან.

სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილების საკასაციო წესით გასაჩივრების ვადის ათვლისას სსსკ-ის 397-ე მუხლის გარდა, ამავე კოდექსის 259-ე პრიმა მუხლიც უნდა იქნეს გათვალისწინებული. იმ შემთხვევაში, თუ სხდომის ოქმიდან არ ჩანს დასაბუთებული გადაწყვეტილება იქნა გამოცხადებული თუ მხოლოდ მისი სარეზოლუციო ნაწილი, ან სხვაგვარად ეჭვქვეშ დგება დასაბუთებული გადაწყვეტილების გამოცხადების საკითხი, როცა სსსკ-ის 249-ე მუხლის მოთხოვნათა დაუცველად გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილში, ასევე, ამავე კოდექსის 288-ე მუხლის „მ" პუნქტის შესაბამისად – სხდომის ოქმში განმარტებული არ არის გადაწყვეტილების გასაჩივრების წესი, მაშინ მხარეს სასამართლო გადაწყვეტილების გასაჩივრების უფლება ყოველთვის უნდა ჰქონდეს მის მიერ ამ გადაწყვეტილების ასლის მიღების დღიდან. იმ შემთხვევაში კი, თუ საქმის მასალებით ვერ ხერხდება გასაჩივრებული გადაწყვეტილების ასლის მხარეზე ჩაბარების ზუსტი თარიღის დადგენა, ზოგადსამართლებრივი პრინციპებიდან გამომდინარე, აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებული ყველა ეჭვი უნდა გადაწყდეს საჩივრის შეტანის უფლების მქონე პირის სასარგებლოდ, ანუ გასაჩივრების ვადა არ უნდა იქნეს მიჩნეული გასულად (სუსგ 2003 წ. #6, გვ. 1588).[2]

3. საკასაციო საჩივრის შინაარსის შესაბამისობა კანონის მოთხოვნებთან

სსსკ-ის 396-ე მუხლის თანახმად, გარდა იმ სავალდებულო რეკვიზიტებისა , რომლებსაც უნდა შეიცავდეს ნებისმიერი წერილობითი საჩივარი, შუამდგომლობა, განცხადება თუ სარჩელი, რომელთა ადრესატი სასამართლოა, საკასაციო საჩივარი უნდა შეიცავდეს აგრეთვე: 1) მითითებას იმის თაობაზე, თუ გადაწყვეტილების რა ნაწილია გასაჩივრებული; 2) მითითებას, თუ რა მოცულობით საჩივრდება გადაწყვეტილება, გასაჩივრების საფუძვლებს (კასაციის მიზეზები) და

1 ლილუაშვილი, თ., 2001. სამოქალაქო საქმეთა წარმოება სასამართლოში. მეორე გამოცემა. ჯისიაი, გვ. 305-306. ასევე ნახეთ ,, ხრუსტალი, ვ., 2016. საკასაციო საჩივრის უფლების მქონე სუბიექტები. თემიდა, (10), გვ. 3-8.

2 ქურდაძე, შ. და ხუნაშვილი, ნ., 2015. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო სამართალი. მეორე გამოცემა (შევსებული და გადამუშავებული). მერიდიანი, გვ. 687.

განმარტებას იმის თაობაზე, მოითხოვს თუ არა მომჩივანი გადაწყვეტილების გაუქმებასა თუ შეცვლას (კასაციის განაცხადი); 3) მითითებას იმ ფაქტებსა და მტკიცებულებებზე, რომლებიც ადასტურებენ საპროცესო სამართლის ნორმების დარღვევას, თუ საკასაციო საჩივარი საპროცესო ნორმების დარღვევას ემყარება.

საკასაციო საჩივარში მითითებას იმის თაობაზე, თუ გადაწყვეტილების რა ნაწილია გასაჩივრებული და რა მოცულობით საჩივრდება გადაწყვეტილება, დიდი პრაქტიკული მნი-შვნელობა აქვს. ვინაიდან, საკასაციო სასამართლო შეზღუდულია საკასაციო საჩივრის ფარგლებით, რაზედაც პირდაპირაა მითითებული სსსკ-ის 404-ე მუხლში, რომლის იმპერატიული დანაწესის თანახმად „საკასაციო სასამართლო ამოწმებს გადაწყვეტილებას საკასაციო საჩივრის ფარგლებში". ცხადია, სასამართლომ ზუსტად უნდა იცოდეს რას მოითხოვს კასატორი. ამის დადგენის ერთადერთ წყაროს წარმოადგენს საკასაციო საჩივარი. ამიტომ, თუ საკასაციო საჩივარი ისეა შედგენილი, რომ ძნელია ან შეუძლებელია იმის დადგენა, თუ გადაწყვეტილების რა ნაწილს და რა მოცულობით ასაჩივრებს კასატორი, ეს უნდა ჩაითვალოს საჩივრის ხარვეზად, რომელიც უნდა შეავსოს კასატორმა დადგენილი წესით.

ისეთ პირობებში, როდესაც საკასაციო სასამართლო მოწოდებულია შეამოწმოს საქმის მხოლოდ იურიდიული მხარე, გასაჩივრებული გადაწყვეტილების კანონიერება, განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს საკასაციო საჩივარში იმ საფუძვლებზე (კასაციის მიზეზებზე) მითითება, რომელთა გამო კასატორი ასაჩივრებს გადაწყვეტილებას. ამასთან დაკავშირებით საგანგებო მნიშვნელობას იძენს სსსკ-ის 393-ე მუხლის პირველი ნაწილის მითითება იმის შესახებ, რომ „ საკასაციო საჩივარი შეიძლება ეფუძნებოდეს მხოლოდ იმას, რომ გადაწყვეტილება კანონის დარღვევითაა გამოტანილი". ამავე მუხლის მეორე ნაწილის თანახმად კანონი დარღვეულად ითვლება, თუ გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გამომტანმა სასამართლომ: ა) არ გამოიყენა კანონი, რომელიც უნდა გამოეყენებინა; ბ) გამოიყენა კანონი, რომელიც არ უნდა გამოეყენებინა; გ) არასწორად განმარტა კანონი.

სსსკ-ის 393-ე მუხლის ანალიზიდან გამომდინარე შეიძლება გავაკეთოთ დასკვნა: საკასაციო საჩივარი, ჯერ ერთი, უნდა შეიცავდეს მითითებას იმის შესახებ, თუ რომელი კანონი მიაჩნია კასატორს დარღვეულად და მეორე, კონკრეტულად რაში გამოიხატა ამ კანონის დარღვევა.*

როგორც აღვნიშნეთ, საკასაციო საჩივარი შეიძლება ეფუძნებოდეს საპროცესო სამართლის ნორმების დარღვევას. ამ შემთხვევაში კასატორმა უნდა მიუთითოს თავის საჩივარში იმ ფაქტებსა და მტკიცებულებებზე „რომლებიც ადასტურებენ საპროცესო სამართლის ნორმების დარღვევას". მაგალითად, საქმე სააპელაციო წესით განიხილა იმ მოსამართლემ, რომელიც მონაწილეობდა ამ საქმის განხილვაში პირველი ინსტანციის სასამართლოში, ან კიდევ, გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გამომტანმა სასამართლომ ფაქტიურად საქმე განიხილა დახურულ სხდომაზე, მაშინ, როდესაც ამისათვის არც საფუძველი ჰქონდა და არც შესაბამისი განჩინება არ მიუღია დახურულ სხდომაზე საქმის განხილვის შესახებ.

თუ კასატორი თავის საჩივარში ასეთ და სხვა ამგვარ საპროცესო დარღვევებზე

* დაწვრილებით ნახეთ: ხრუსტალი, ვ., 2022. საკასაციო საჩივრის საფუძვლები. სამოქალაქო პროცესის თეორიული და პრაქტიკული ასპექტები პროფესორ რევაზ გოგშელიძის 65 წლისთავისადმი მიძღვნილი საიუბილეო კრებული. მერიდიანი, გვ. 401.

საუბრობს, მან უნდა მიუთითოს ფაქტებსა და მტკიცებულებებზე, რომლებიც ასეთ დარღვევებს დაადასტურებენ. მაგალითად, კასატორს შეუძლია მიუთითოს თავის საჩივარში და დაურთოს ამ საჩივარს ადრე გამოტანილი და კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილება იმის დასადასტურებლად, რომ სასამართლომ განმეორებით განიხილა იგივე საქმე იმავე მხარეებს შორის, იმავე საფუძველზე, რაც დაუშვებელია სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობით. სსსკ-ის 266-ე მუხლის თანახმად გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლის შემდეგ მხარეებს, აგრეთვე მათ უფლებამონაცვლეებს, არ შეუძლიათ ხელახლა განაცხადონ სასამართლოში იგივე სასარჩელო მოთხოვნები იმავე საფუძველზე, აგრეთვე სადავო გახადონ სხვა პროცესში გადაწყვეტილებით დადგენილი ფაქტები და სამართლებრივი ურთიერთობანი.

იმ შემთხვევაში, თუ საკასაციო საჩივრის შინაარსი არ პასუხობს სსსკ-ის 396-ე მუხლის მოთხოვნებს, საკასაციო სასამართლოს არ შეუძლია მაშინვე მიიღოს განჩინება ამ საჩივრის განუხილველად დატოვების შესახებ მისი დაუშვებლობის გამო. საკასაციო სასამართლომ ჯერ უნდა მიიღოს განჩინება საჩივრის ხარვეზის შევსების შესახებ, კასატორს განუსაზღვროს ვადა ამ ხარვეზის შესავსებად და მხოლოდ ამის შემდეგ, თუ განჩინებით დადგენილ ვადაში ხარვეზი არ იქნება შევსებული, უნდა გამოიტანოს განჩინება საკასაციო საჩივრის განუხილველად დატოვების შესახებ.

4. სახელმწიფო ბაჟის წინასწარი გადახდა

სახელმწიფო ბაჟის წინასწარი გადახდა საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის ერთ-ერთი წინაპირობაა. ამის შესახებ პირდაპირაა მითითებული სსსკ-ის 396-ე მუხლის მესამე ნაწილში , რომლის თანახმად, თუ სახელმწიფო ბაჟი არაა გადახდილი, საკასაციო სასამართლომ უნდა დაავალოს კასატორს შეიტანოს სახელმწიფო ბაჟი, რისთვისაც უნიშნავს მას ვადას. თუ ამ ვადაში სახელმწიფო ბაჟი არ იქნება შეტანილი, საკასაციო საჩივარი არ დაიშვება და სასამართლო გამოიტანს განჩინებას მისი განუხილველად დატოვების შესახებ.

როგორც ზემოაღნიშნული მუხლის ანალიზიდან ჩანს, სახელმწიფო ბაჟის წინასწარი გადახდა საკასაციო საჩივრის განსახილველად მიღების კანონით გათვალისწინებული ერთ-ერთი წინაპირობაა, რაც იმას ნიშნავს, რომ საკასაციო სასამართლოს არ შეუძლია ამ წინაპირობის არსებობის გარეშე, ე.ი სახელმწიფო ბაჟის წინასწარი გადახდის გარეშე მიიღოს და განიხილოს საკასაციო საჩივარი. ერთადერთი გამონაკლისი, როდესაც საკასაციო სასამართლოს შეუძლია სახელმწიფო ბაჟის წინასწარი გადახდის, ან საერთოდ სახელმწიფო ბაჟის გადახდის გარეშე განიხილოს საქმე, ესაა სახელმწიფო ბაჟის გადახდის გადავადება ან სახელმწიფო ბაჟის გადახდისაგან გათავისუფლება, თუ კასატორის ქონებრივი მდგომარეობის გათვალისწინებით ეს შესაძლებელია (სსსკ-ის 47-48-ე მუხლები). კასატორის სახელმწიფო ბაჟის გადახდისაგან მთლიანად ან ნაწილობრივ გათავისუფლების, გადახდის გადავადების, ან მისი ოდენობის შემცირების თაობაზე საკასაციო სასამართლომ უნდა გამოიტანოს განჩინება.

როგორც ზემოთ აღინიშნა, იმ შემთხვევაში, როდესაც შეტანილია საკასაციო საჩივარი, მაგრამ არ არის გადახდილი სახელმწიფო ბაჟი, ე.ი არ ერთვის მისი გადახდის დამადასტურებელი ქვითარი, საკასაციო სასამართლოს გამოაქვს განჩინება საკასაციო საჩივრის ხარვეზის

შევსების შესახებ, რომელიც სახელმწიფო ბაჟის გადაუხდელობით გამოიხატება. იმავე განჩინებით საკასაციო სასამართლო განსაზღვრავს სახელმწიფო ბაჟის გადახდის ვადას. თუ ამ ვადაში სახელმწიფო ბაჟი არ იქნება გადახდილი, საკასაციო სასამართლომ უნდა გამოიტანოს მეორე განჩინება საკასაციო საჩივრის განუხილველად დატოვების შესახებ.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს საკასაციო პალატამ ერთ-ერთ თავის განჩინებაში მიუთითა: დაევალოს კასატორს ამ განჩინების ჩაბარებიდან 15 დღის განმავლობაში წარმოუდგინოს საქართველოს უზენაეს სასამართლოს სახელმწიფო ბაჟის გადახდის ქვითრები. „თუ ამ ვადაში ხარვეზი არ იქნება შევსებული, საკასაციო საჩივარი არ დაიშვება და განუხილველად დარჩება“.[3]

პრაქტიკული თვალსაზრისით მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ საკასაციო სასამართლოს შეუძლია მის მიერ სახელმწიფო ბაჟის გადახდისათვის დანიშნული ვადა გააგრძელოს. სსსკ-ის 64-ე მუხლის თანახმად სასამართლოს მიერ დანიშნული ვადა შეიძლება გაგრძელდეს როგორც მხარეთა (ამ შემთხვევაში კასატორის) თხოვნით, ისე თვით სასამართლოს ინიციატივით.

როგორც წესი, საპროცესო ვადის გაგრძელება შეიძლება მოხდეს მხოლოდ მხარის განცხადების (შუამდგომლობის) საფუძველზე, რომელიც, ცხადია, დასაბუთებული უნდა იყოს. რაც შეეხება სასამართლოს ინიციატივით საპროცესო ვადის გაგრძელების საკითხს, ე.ი დაინტერესებული პირის შუამდგომლობის გარეშე, ეს შეიძლება მოხდეს იშვიათ და გამონაკლის შემთხვევებში, როდესაც საქმის მასალებიდან გამომდინარე აშკარაა, რომ საპროცესო მოქმედების შესრულება თავისი ხასიათისა და შინაარსის მიხედვით, მოითხოვდა უფრო მეტ დროს.

დამოუკიდებლად იმისა, თუ ვისი ინიციატივით ხდება საპროცესო ვადის გაგრძელება, საკასაციო სასამართლოს გამოაქვს განჩინება, რომელიც არ გასაჩივრდება.

5. საკასაციო გასაჩივრებაზე მხარის წერილობითი უარის არარსებობა

სსსკ-ის 370-ე მუხლი შეიცავს საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის კიდევ ერთ წინაპირობას. კერძოდ, თუ გადაწყვეტილების გამოცხადების შემდეგ მხარე სასამართლოს ან მოწინააღმდეგე მხარეს წერილობითი ფორმით განუცხადებს უარს სააპელაციო გასაჩივრებაზე, სააპელაციო საჩივარი აღარ დაიშვება.

ამ მუხლის დანაწესი მთლიანად ვრცელდება საკასაციო სასამართლოზე, რადგან სსსკ-ის 399-ე მუხლის თანახმად „საქმის განხილვა საკასაციო სასამართლოში წარმოებს იმ წესების დაცვით, რომლებიც დადგენილია სააპელაციო სასამართლოში საქმეთა განხილვისათვის, გარდა იმ გამონაკლისებისა, რომელთაც ეს თავი შეიცავს“. ვინაიდან რაიმე გამონაკლისები ამ თვალსაზრისით საკასაციო სასამართლოს მიმართ არაა გათვალისწინებული, საკასაციო საჩივარი არ დაიშვება, თუ მხარეს, რომელმაც შეიტანა საკასაციო საჩივარი, სსსკ-ის 370-ე მუხლის მოთხოვნათა დაცვით, განცხადებული აქვს უარი საკასაციო გასაჩივრებაზე. ასეთ შემთხვევაში საკასაციო საჩივარი აღარ დაიშვება და საკასაციო სასამართლომ უნდა გამოიტანოს განჩინება მისი განუხილველად დატოვების შესახებ.

როგორც ვხედავთ, საკასაციო გასაჩივრებაზე უარის თქმა იწვევს იურიდიულ შედეგს: მხარე კარგავს გასაჩივრების

3 საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2002 წლის 10 მაისის განჩინება, (საქმე #3 კ/385-02).

უფლებას. ამ უფლების აღდგენა შეიძლება მხოლოდ ერთ შემთხვევაში, როდესაც მოწინააღმდეგე მხარე შეიტანს საკასაციო საჩივარს. სსსკ-ის 405-ე მუხლის თანახმად მოწინააღმდეგე მხარეს ე.ი. იმ მხარეს, რომელმაც უარი განაცხადა საკასაციო საჩივრის შეტანაზე, შეუძლია საკასაციო საჩივრის გადაცემიდან 10 დღის განმავლობაში წარადგინოს შეგებებული საკასაციო საჩივარი, მიუხედავად იმისა, აქვს თუ არა ნათქვამი უარი საკასაციო საჩივრის შეტანაზე.[4]

სსსკ-ის 391-ე მუხლის მესამე ნაწილის დანაწესით, საკასაციო საჩივრის საგნის ღირებულება განისაზღვრება იმის მიხედვით, თუ გასაჩივრებული გადაწყვეტილების რა ზომით შეცვლაზე შეაქვს საჩივარი მხარეს. თუ ამ ღირებულების ოდენობა ეჭვს იწვევს, საკასაციო საჩივრის შემტანმა პირმა ეს ღირებულება სარწმუნოდ უნდა დაადასტუროს.

ასეთია საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებული საკასაციო საჩივრის წარმოებაში მიღების წინაპირობები.

"სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების შესახებ" საქართველოს კანონის მე-3 მუხლის პირველი პუნქტის დანაწესით, სახელმწიფო ცნობს და იცავს სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლებას, როგორც წარუვალ და უზენაეს ფასეულობებს. ამავე კანონის მე-6 მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად პირს უფლება აქვს სარჩელით მიმართოს სასამართლოს ამ კანონით აღიარებული და დაცული უფლებების ხელყოფის თავიდან აცილების ან აღკვეთის, აგრეთვე უკანონო ზემოქმედებისა და ჩარევის შედეგად დარღვეული უფლების აღდგენის მოთხოვნით.[5]

სსსკ-ის 391-ე მუხლის მეოთხე ნაწილის დანაწესით, არაქონებრივ სამართლებრივ დავებში საკასაციო საჩივარი დასაშვებია, თუ იგი ეხება სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლებასთან დაკავშირებულ ნებისმიერ დავას. ასეთი საკასაციო საჩივრის დაშვებისათვის რაიმე დამატებითი კრიტერიუმი საჭირო არ არის.[6]

II. საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის წანამძღვრები

სსსკ-ის 391-ე მუხლის მე-5 ნაწილის „ა"-„ზ" ქვეპუნქტებში ჩამოყალიბებულია საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის წანამძღვრები. საკასაციო საჩივარი ქონებრივ და არაქონებრივ დავაზე დასაშვებია, თუ კასატორი დაასაბუთებს, რომ:

ა) საქმე მოიცავს სამართლებრივ პრობლემას, რომლის გადაწყვეტაც ხელს შეუწყობს სამართლის განვითარებას და ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკის ჩამოყალიბებას;

ბ) საქართველოს უზენაეს სასამართლოს მანამდე მსგავს სამართლებრივ საკითხზე გადაწყვეტილება არ მიუღია;

გ) საკასაციო საჩივრის განხილვის შედეგად მოცემულ საქმეზე სავარაუდოა მსგავს სამართლებრივ საკითხზე საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მანამდე არსებული პრაქტიკისაგან განსხვავე-

4 ხრუსტალი, ვ., 2002. კასაციის მიზნები და საკასაციო საჩივრის განსახილველად მიღების (დასაშვებობის) წინაპირობები. თ. ლილუაშვილის 75 წლისთავთან დაკავშირებით გამოცემული საიუბილეო კრებული, ჯისიაი, გვ. 185. ასევე, ლილუაშვილი, თ. და ხრუსტალი, ვ., 2007. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის კომენტარი. მეორე გამოცემა. სამართალი, გვ. 704.

5 მუხლი 6, საქართველოს კანონი "სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების შესახებ". 15/07/2004, N19.

6 ლილუაშვილი, თ. და ხრუსტალი, ვ., 2007. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის კომენტარი. მეორე გამოცემა. სამართალი. გვ. 676-677.

ბული გადაწყვეტილების მიღება;

დ) სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება განსხვავდება მსგავს სამართლებრივ საკითხზე საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მანამდე არსებული პრაქტიკისაგან;

ე) სააპელაციო სასამართლომ საქმე განიხილა მატერიალური ან/და საპროცესო სამართლის ნორმების მნიშვნელოვანი დარღვევით, რასაც შეეძლო არსებითად ემოქმედა საქმის განხილვის შედეგზე;

ვ) სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება ეწინააღმდეგება მსგავს სამართლებრივ საკითხზე ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციას და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალს;

ზ) გასაჩივრებულია სააპელაციო სასამართლოს მეორე დაუსწრებელი გადაწყვეტილება ან განჩინება დაუსწრებელი გადაწყვეტილების უცვლელად დატოვების თაობაზე.

საკასაციო საჩივარი დასაშვებია, თუ კასატორი დაასაბუთებს, რომ საქმე მოიცავს სამართლებრივ პრობლემას, რომლის გადაწყვეტაც ხელს შეუწყობს სამართლის განვითარებას და ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკის ჩამოყალიბებას.

გასაჩივრების უფლების მინიჭების ასეთი კრიტერიუმის დანერგვა გულისხმობს, რომ უზენაესი სასმართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების მნიშვნელობა სცდება ინდივიდუალური საქმის ფარგლებს. შესაბამისად, ასეთი გადაწყვეტილება გასათვალისწინებელია მომავალი საქმეების განხილვისას და, შესაბამისად, ღირებული სახელმძღვანელო მითითებაა ქვემდგომი ინსტანციების სასამართლოებისათვის, ისევე, როგორც ყველა მომავალი დავების მხარეებისა და მათი ადვოკატებისათვის.[7]

სსსკ-ის 391-ე მუხლის მე-5 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის აზრი და შინაარსი არ შეიძლება გავიგოთ ისე, თითქოს საკასაციო საჩივრის დაშვებისათვის აუცილებელი იყოს, რომ საქმეს ერთდროულად ჰქონდეს მნიშვნელობა როგორც სამართლის განვითარებისათვის, ისე ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკის ჩამოყალიბებისათვის (თუმცა ასეთნაირად გაგებისათვის საფუძველი ნამდვილად არსებობს).

საქართველოში საკასაციო სასამართლო შეიქმნა არა მხოლოდ ინდივიდუალური ინტერესების დაცვის, არამედ საჯარო ინტერესების დაცვის მიზნით. მითითებულ ნორმაში გამოკვეთილია საკასაციო სასამართლოს საჯარო ინტერესების დაცვის მიზანი, ეს მიზანი კი გულისხმობს როგორც სამართლის განვითარებას, ისე ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკის (ერთიანი მართლმსაჯულების) უზრუნველყოფას.

აქედან გამომდინარე, საკასაციო საჩივარი დაშვებული უნდა იქნეს ყოველთვის, თუ საქმე მოიცავს სამართლებრივ პრობლემას, რომლის გადაწყვეტაც ხელს შეუწყობს ან სამართლის განვითარებას, ან ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკის ჩამოყალიბებას.[8]

საკასაციო საჩივარი ქონებრივ ან არაქონებრივ დავაზე დასაშვებია, თუ კასატორი დაასაბუთებს, რომ საქართველოს

7 ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს (CCJE) დასკვნა #20 სასამართლოების როლზე კანონის ერთგვაროვანი გამოყენების უზრუნველყოფაში. სტრასბურგი, 2017 წლის 20 ნოემბერი.

8 ლილუაშვილი, თ. და ხრუსტალი, ვ., 2007. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის კომენტარი. მეორე გამოცემა. სამართალი. გვ. 677-678. სსსკ-ის 391-ე მუხლის მე-5 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის გამოყენებასთან დაკავშირებით ნახეთ: საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 26 მარტის განჩინება (საქმეზე #ას-1159-2018, სუსგ 2020, #4, გვ. 115-135).

უზენაეს სასამართლოს მანამდე მსგავს სამართლებრივ საკითხზე გადაწყვეტილება არ მიუღია. იმ შემთხვევისათვის, როდესაც გასაჩივრებულ საქმეზე გადასაწყვეტია ისეთი სამართლებრივი საკითხი, რომელზეც არ არსებობს უმაღლესი სასამართლო ინსტანციის გადაწყვეტილება, კანონმდებლის მიერ დასაშვებობის ასეთი კრიტერიუმის შემოღება ნაკარნახევია საკასაციო სასამართლოს საჯარო ინტერესების დაცვის მიზნებით, კერძოდ, სამართლის განვითარებით და ერთიანი მართლმსაჯულების უზრუნველყოფით.

საკასაციო საჩივარი ქონებრივ ან არაქონებრივ დავაზე დასაშვებია, თუ კასატორი დაასაბუთებს, რომ გასაჩივრებულ საქმეზე საკასაციო საჩივრის განხილვის შედეგად სავარაუდოა მსგავს სამართლებრივ საკითხზე საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მანამდე არსებული პრაქტიკისაგან განსხვავებული გადაწყვეტილების მიღება. სსსკ-ის 391-ე მუხლის მე-5 ნაწილის „გ" ქვეპუნქტის გამოყენების უპირველესი წინაპირობაა მსგავს სამართლებრივ საკითხზე უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკის არსებობა. მითითებული ნორმის დანაწესიდან გამომდინარე, აუცილებელი არ არის არსებობდეს უზენაესი სასამართლოს მუდმივი პრაქტიკა. შესაბამისად, საკმარისია ერთი გადაწყვეტილების არსებობა მოცემულ სამართლებრივ საკითხზე.[9]

ამ პრინციპით ხელმძღვანელობს საქართველოს უზენაესი სასამართლო, მითითებული კრიტერიუმით საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის შემოწმებისას.[10]

საკასაციო საჩივარი ქონებრივ ან არაქონებრივ დავაზე დასაშვებია, თუ კასატორი დაასაბუთებს, რომ სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება განსხვავდება მსგავს სამართლებრივ საკითხზე საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მანამდე არსებული პრაქტიკისაგან. აქ იგულისხმება უზენაესი სასამართლოს ყველა გადაწყვეტილება და განჩინება. სსსკ-ის 391-ე მუხლის მე-5 ნაწილის „ა" და „ბ" ქვეპუნქტებისაგან განსხვავებით, ამ შემთხვევაში, განსახილველ სამართლებრივ საკითხთან დაკავშირებით უკვე არსებობს მართლმსაჯულების უმაღლესი ინსტანციის გადაწყვეტილება, რომელსაც შეგნებით თუ შეუგნებლად ეწინააღმდეგება სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება. მოცემული კრიტერიუმისათვის მნიშვნელობა არა აქვს განსხვავება ეხება მატერიალურ-სამართლებრივ თუ პროცესუალურ სამართლებრივ საკითხს. ორივე შემთხვევაში საკასაციო საჩივარი დასაშვებია. ასევე, აუცილებელი არ არის, სააპელაციო სასამართლოს და უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებები ერთი და იმავე ნორმას ეხებოდეს. საკმარისია, რომ სხვადასხვა ნორმას საფუძვლად ერთი და იგივე სამართლებრივი პრინციპი ედოს.*

საკასაციო საჩივრის დაშვება სამართლის არაერთგვაროვანი განმარტების (დივერგენტის) გამო ემსახურება ერთიანი სასამართლო პრაქტიკის დაცვას (ანუ ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკის უზრუნველყოფას) გარკვეული სამართლებრივი ნორმების განმარტებისას.

9 რაიჰენბეჰერი, ც. და პაპუაშვილი, შ., 2005. „სამართლის განვითარება"-სამოქალაქო პროცესში კასაციის დაშვების ახალი საფუძვლების განარტებისათვის. მართლმსაჯულება და კანონი, (4) გვ. 77.

10 საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 31 ოქტომბრის განჩინება საქმეზე #ას-827-793-2016, სუსგ 2021, #12, გვ. 51-59; ასევე ამავე სასამართლოს 2018 წლის 11 ნოემბრის განჩინება საქმეზე #ას-395-379-2016, სუსგ 2021, #12, გვ. 100-111.

* ნახეთ დასახელებული ნაშრომი გვ. 77. ასევე Albers, in. Baumbach/Lauterbach/Albers/Hartmann, ZPO, 58. Aufl., §546 Rn 12.

ამას გარდა, იგი ემსახურება სამართლებრივი ერთიანობის, სტაბილურობისა და სამართლის თანასწორი გამოყენების დაცვას. ამავე დროს სააპელაციო სასამართლოს მიერ განსხვავებული გადაწყვეტილების მიღებამ, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც ეს გააზრებულად ხდება და ჯეროვნად არის დასაბუთებული, ვინაიდან სააპელაციო სასამართლოს მართლმსაჯულების უმაღლესი ინსტანციის განმარტება არასწორად მიაჩნია, ასევე შეიძლება ბიძგი მისცეს სამართლის შემდგომ განვითარებას.[11]

სსსკ-ის 391-ე მუხლის მე-5 ნაწილის „ე" ქვეპუნქტის დანაწესით, საკასაციო საჩივარი ქონებრივ ან არაქონებრივ დავაზე დასაშვებია, თუ კასატორი დაასაბუთებს, რომ სააპელაციო სასამართლომ საქმე განიხილა მატერიალური ან/და საპროცესო სამართლის ნორმების მნიშვნელოვანი დარღვევით, **რასაც შეეძლო არსებითად ემოქმედა საქმის განხილვის შედეგზე.**

სსსკ-ის 393-ე მუხლის პირველი ნაწილის დანაწესით საკასაციო საჩივარი შეიძლება ეფუძნებოდეს მხოლოდ იმას, რომ გადაწყვეტილება კანონის დარღვევითაა გამოტანილი. საკასაციო საჩივარში სავალდებულოა იმაზე მითითება, თუ კონკრეტულად რა სახით (ფორმით) გამოვლინდა კანონის ეს დარღვევა. კანონის დარღვევის სახეები კი, როგორც ზემოთ უკვე აღინიშნა, ჩამოყალიბებულია სსსკ-ის 393-ე მუხლის მეორე ნაწილში. კერძოდ, სამართლის ნორმები დარღვეულად ითვლება, თუ სასამართლომ: არ გამოიყენა კანონი, რომელიც უნდა გამოეყენებინა; გამოიყენა კანონი, რომელიც არ უნდა გამოეყენებინა; არასწორად განმარტა კანონი. კასატორი ვალდებულია თავის საკასაციო საჩივარში მიუთითოს კანონის დარღვევის ერთ-ერთ სახეზე მაინც.[12]

სსსკ-ის 393-ე მუხლის მეორე ნაწილში მითითებული კანონის დარღვევის შემთხვევები განეკუთვნება არა მარტო მატერიალურ სამართლებრივ, არამედ საპროცესო სამართლებრივ ნორმებსაც, ოღონდ ერთი აუცილებელი პირობის გათვალისწინებით: საპროცესო ნორმების დარღვევა მხოლოდ მაშინ შეიძლება გახდეს გადაწყვეტილების გაუქმების საფუძველი, თუ ამ დარღვევის შედეგად საქმეზე არასწორი გადაწყვეტილებაა გამოტანილი (393-ე მუხლის მე-3 ნაწილი).[13]

საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის ამ კრიტერიუმის ანალიზისას მხედველობაში უნდა მივიღოთ არა მარტო სსსკ-ის 393-ე მუხლის მე-3 ნაწილი, არამედ 394-ე მუხლიც (გადაწყვეტილების გაუქმების აბსოლუტური საფუძვლები). ამ მუხლების თანახმად, საპროცესო სამართლის ნორმა დარღვეულად ითვლება, თუ ასეთ დარღვევას არსებითად არასწორი გადაწყვეტილების გამოტანა მოჰყვა. ამრიგად, ასეთ საპროცესო დარღვევებს უკავშირდება არა საკასაციო საჩივრის დასაშვებობა,

11 რაიჰენბეჰერი, ც., 2005. მოსაზრებები კასაციის დასაშვებობასთან დაკავშირებით. პროექტი: სამართლისა და იუსტიციის რეფორმები სამხრეთ კავკასიაში. წლის ივლისი. გვ. 8. სსსკ-ის 391-ე მუხლის მე-5 ნაწილის „დ" ქვეპუნქტის გამოყენებასთან დაკავშირებით ნახეთ: საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2021 წლის 4 მარტის გადაწყვეტილება საქმეზე #ას-1031-2019, სუსგ 2022, #2, გვ. 20-37; ასევე, 2020 წლის 2 დეკემბრის განჩინება (საქმეზე #ას-617-2020, სუსგ 2022 #1 გვ. 152-171).

12 ლილუაშვილი, თ. და ხრუსტალი, ვ., 2007. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის კომენტარი. მეორე გამოცემა. სამართალი, გვ. 689.

13 ხრუსტალი, ვ., 2022. საკასაციო საჩივრის საფუძვლები. სამოქალაქო პროცესის თეორიული და პრაქტიკული ასპექტები. პროფესორ რევაზ გოგშელიძის 65 წლისთავისადმი მიძღვნილი საიუბილეო კრებული. მერიდიანი, გვ. 402.

არამედ გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება. განსხვავება ზემოთ დასახელებულ მუხლებს შორის მხოლოდ ერთია: სსსკ-ის 394-ე მუხლში ჩამოთვლილ საპროცესო დარღვევების შეფასებას იმ თვალსაზრისით, შეეძლო თუ არა გამოეწვიათ არასწორი გადაწყვეტილების გამოტანა, ახდენს თვითონ კანონმდებელი. ამიტომ მოსამართლე (სასამართლო) საკასაციო საჩივარში მითითებულ დარღვევებს ამ თვალსაზრისით არ აფასებს. ის მხოლოდ ადგენს,ჰქონდა თუ არა ადგილი სსსკ-ის 394-ე მუხლში ჩამოთვლილ ერთ – ერთ საპროცესო დარღვევას და დადებით შემთხვევაში გამოიტანს განჩინებას გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმების შესახებ. სხვა შემთხვევაში, ე.ი საპროცესო ნორმების დარღვევის გამო გადაწყვეტილების გაუქმების კანონით პირდაპირ გათვალისწინებული შემთხვევების გარდა (გადაწყვეტილების გაუქმების აბსოლუტური საფუძვლები), საპროცესო დარღვევებს, რომლებსაც ემყარება საკასაციო საჩივარი, აფასებს თვითონ საკასაციო სასამართლო იმ თვალსაზრისით, გამოიწვია თუ არა ამ დარღვევებმა არასწორი გადაწყვეტილების გამოტანა. სსსკ-ის 391-ე მუხლის მე-5 ნაწილის „ე“ ქვეპუნქტი განსხვავდება ზემოთ დასახელებული მუხლებისაგან იმით, რომ ამ შემთხვევაში საპროცესო დარღვევას უკავშირდება არა გადაწყვეტილების გაუქმება, არამედ საკასაციო საჩივრის მხოლოდ დასაშვებობა. მიუხედავად ყოველივე ამისა, აქ საყურადღებოა ერთი გარემოება: განსხვავებით სსსკ-ის 393-ე და 394-ე მუხლებისაგან, საკასაციო საჩივრის დასაშვებობისათვის საკმარისია, რომ კასატორის მიერ საკასაციო საჩივარში მითითებული მატერიალური ან/და საპროცესო სამართლის ნორმების მნიშვნელოვანი დარღვევა იძლეოდეს საფუძველს ვარაუდისათვის, რომ ასეთ დარღვევას შეეძლო არსებითად ემოქმედა საქმის განხილვის შედეგზე, ე.ი გამოეწვია არასწორი გადაწყვეტილების გამოტანა. თუ საკასაციო საჩივარში მითითებული მატერიალური ან/და საპროცესო სამართლის ნორმების დარღვევა აძლევს სასამართლოს საფუძველს ასეთი ვარაუდისათვის, საჩივარი დაშვებული უნდა იქნეს. თუ საქმის განხილვის შედეგად ვარაუდი გამართლდება და გაირკვევა, რომ მატერიალურმა ან/და საპროცესო დარღვევამ მართლაც გამოიწვია საქმეზე არასწორი გადაწყვეტილების გამოტანა, საკასაციო სასამართლო გააუქმებს ამ გადაწყვეტილებას, წინააღმდეგ შემთხვევაში გამოიტანს განჩინებას საკასაციო საჩივრის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის შესახებ.[14]

ამ პრინციპით ხელმძღვანელობს საქართველოს უზენაესი სასამართლო, მითითებული კრიტერიუმით საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის შემოწმებისას.[15]

საკასაციო საჩივარი ქონებრივ ან არაქონებრივ დავაზე დასაშვებია, თუ კასატორი დაასაბუთებს, რომ სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება ეწინააღმდეგება მსგავს სამართლებრივ საკითხზე ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციას და ადამიანის ულებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალს.

საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის აღნიშნული კრიტერიუმი, რომლის მიზანია არ დაუშვას ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტუ-

14 ლილუაშვილი, თ. და ხრუსტალი, ვ., 2007. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის კომენტარი. მეორე გამოცემა. სამართალი, გვ. 682.

15 საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2021 წლის 2 თებერვლის განჩინება საქმეზე #ას-954-2020, სუსგ 2022, #2, გვ. 4-19., ასევე, ამავე სასამართლოს 2021 წლის 28 აპრილის გადაწყვეტილება (საქმეზე #ას-341-2018, სუსგ 2022, #2, გვ. 155-177).

ლი სამართლიდან გადახვევა, არ უნდა შემოიფარგლოს მხოლოდ იმ გადაწყვეტილებებით, რომლებიც მიღებულია საქართველოს მიმართ, არამედ მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართალი მთლიანად. ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის მიერ დადგენილი სტანდარტები და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მიერ გაკეთებული მათი ინტერპრეტაცია არის ზოგადი ხასიათის და დაცული უნდა იყოს ევროპის საბჭოს ყველა წევრი სახელმწიფოს მიერ.

ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლიდან გამომდინარეობს, რომ ევროპული სასამართლოს მიერ ადამიანის უფლებათა კონვენციის დებულებების ინტერპრეტაცია და გამოყენება წარმოადგენს შესაბამისი უფლებებისა და თავისუფლებების ნაწილს და მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული ეროვნული სახელისუფლებო ორგანოების მიერ კონვენციის დებულებების ინტერპრეტაციისა და გამოყენებისას.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის მიერ 2013 წლის 2 ოქტომბერს მიღებული ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის მე-16 ოქმი, რომელსაც საქართველო შეუერთდა 2014 წლის 19 ივნისს, საშუალებას აძლევს ევროპის საბჭოს წევრი სახელმწიფოების უზენაეს სასამართლოებს, მიმართონ ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოს საკონსულტაციო დასკვნისათვის განსახილველ საქმესთან დაკავშირებულ იმ პრინციპულ საკითხებზე, რომლებიც ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციით და მისი ოქმებით გათვალისწინებული უფლებებისა და თავისუფლებების განმარტებას ან გამოყენებას შეეხება.[16]

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატა საქმეთა განხილვისას ფართოდ იყენებს ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალს.[17]

საკასაციო საჩივარი ქონებრივ და არაქონებრივ დავაზე დასაშვებია, თუ გასაჩივრებულია სააპელაციო სასამართლოს მეორე დაუსწრებელი გადაწყვეტილება ან განჩინება დაუსწრებელი გადაწყვეტილების უცვლელად დატოვების თაობაზე.

საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის მითითებული კრიტერიუმის თანახმად, საკასაციო წესით შეიძლება გასაჩივრდეს სააპელაციო სასამართლოს მხოლოდ მეორე დაუსწრებელი გადაწყვეტილება, აგრეთვე მისი განჩინება დაუსწრებელი გადაწყვეტილების უცვლელად დატოვების შესახებ. ამასთან დაკავშირებით უნდა აღინიშნოს, რომ ვინაიდან სააპელაციო სასამართლოს მითითებული გადაწყვეტილებები (მეორე დაუსწრებელი გადაწყვეტილება, ასევე განჩინება დაუსწრებელი გადაწყვეტილების უცვლელად დატოვების შესახებ) განხილულია ერთ სიბრტყეზე, მათზე აღარ უნდა გავრცე-

16 ვენეციის კომისიისა და ევროპის საბჭოს ადამიანის უფლებათა და კანონის უზენაესობის გენერალური დირექტორატის (DGI) და ადამიანის უფლებათა დირექტორატის (DHR) ერთობლივი დასკვნა #775/2014, საქართველოს ადმინისტრაციული, სამოქალაქო და სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსების ცვლილებათა კანონპროექტებზე. სტრასბურგი: 14 ოქტომბერი, 2014 წელი.

17 საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2021 წლის 5 ნოემბრის გადაწყვეტილება (საქმეზე #ას-334-2021, სუსგ 2022, #2, გვ. 37-102). ასევე, ამავე სასამართლოს 2020 წლის 2 დეკემბრის განჩინება (საქმეზე #ას-617-2020, სუსგ 2022, #1, გვ. 152-171). 2020 წლის 3 ივლისის განჩინება (საქმეზე #ას-877-2019, სუსგ 2022, #1, გვ. 128-152).

ლდეს საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის ზემოთ განხილული წანამძღვრები. სხვა სიტყვებით, რომ ითქვას, მითითებული შემთხვევები განეკუთვნება „თავისუფალ კასაციათა“ კატეგორიას: საკმარისია გასაჩივრებული სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება იყოს მეორე დაუსწრებელი გადაწყვეტილება ან განჩინება დაუსწრებელი გადაწყვეტილების უცვლელად დატოვების შესახებ – საკასაციო სასამართლომ უნდა დაუშვას და განიხილოს საკასაციო საჩივარი.[18]

დასკვნა

ასეთია საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებული საკასაციო საჩივრის წარმოებაში მიღებისა და დასაშვებობის წანამძღვრები. ადრე დამკვიდრებული პრაქტიკით, იმ შემთხვევაში, თუ უზენაესი სასამართლო საკასაციო საჩივარს დაუშვებლად ცნობდა, მხარეს არ განემარტებოდა დაუშვებლობის მიზეზები და გაუგებარი რჩებოდა ის საფუძველი, რომელმაც საკასაციო საჩივრის დაუშვებლად ცნობა განაპირობა. 2017 წლის 8 თებერვლის სსსკ-ის 401-ე მუხლში შეტანილი ცვლილებით ეს პრობლემა აღმოიფხვრა. საკასაციო საჩივრის დაუშვებლად ცნობის შესახებ სასამართლოს გამოაქვს დასაბუთებული განჩინება. ეს განჩინება უნდა შეიცავდეს კასატორის მიერ მითითებული დასაშვებობის საფუძვლების არგუმენტირებულ უარყოფას

18 ლილუაშვილი, თ., 2005. სამოქალაქო საპროცესო სამართალი.მეორე გამოცემა. ჯისიაი. გვ. 508-509. სსსკ-ის 391-ე მუხლის „ზ“ ქვეპუნქტის გამოყენებასთან დაკავშირებით ნახეთ: საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 22 თებერვლის განჩინება (საქმეზე #ას-1471-1391-2017, სუსგ 2019, #9, გვ. 40-50); ასევე, ამავე სასამართლოს 2019 წლის 13 სექტემბრის განჩინება (საქმეზე #ას-920-2019), საკასაციო საჩივრის დასაშვებად ცნობის შესახებ.

ბიბლიოგრაფია:

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს (CCJE) დასკვნა N20 (2017) სასამართლოების როლზე კანონის ერთგვაროვანი გამოყენების უზრუნველყოფაში. სტრასბურგი: 2017 წლის 20 ნოემბერი.
2. ვენეციის კომისიისა და ევროპის საბჭოს ადამიანის უფლებათა და კანონის უზენაესობის გენერალური დირექტორატის (DGI) და ადამიანის უფლებათა დირექტორატის (DHR) ერთობლივი დასკვნა N775/2014, საქართველოს ადმინისტრაციული, სამოქალაქო და სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსების ცვლილებათა კანონპროექტებზე. სტრასბურგი: 14 ოქტომბერი, 2014 წელი.
3. ლილუაშვილი, თ., 2001. სამოქალაქო საქმეთა წარმოება სასამართლოში. მეორე გამოცემა. თბილისი: ჯისიაი.
4. ლილუაშვილი, თ. და ხრუსტალი, ვ., 2007. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის კომენტარი. მეორე გამოცემა. თბილისი: სამართალი.
5. ლილუაშვილი, თ., 2005. სამოქალაქო საპროცესო სამართალი. მეორე გამოცემა. თბილისი: ჯისიაი.
6. რაიჰენბეჰერი, ც. და პაპუაშვილი, შ., 2005.

სამართლის განვითარება-სამოქალაქო პროცესში კასაციის დაშვების ახალი საფუძვლების განარტებისათვის. მართლმსაჯულება და კანონი, (4), გვ. 72-81.
7. რაიჰენბეჰერი, ც., 2005. მოსაზრებები კასაციის დასაშვებობასთან დაკავშირებით. პროექტი: სამართლისა და იუსტიციის რეფორმები სამხრეთ კავკასიაში. გვ. 8.
8. ქურდაძე, შ. და ხუნაშვილი ნ., 2015. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო სამართალი. მეორე გამოცემა (შევსებული და გადამუშავებული). თბილისი: მერიდიანი.
9. ხრუსტალი, ვ., 2002. კასაციის მიზნები და საკასაციო საჩივრის განსახილველად მიღების (დასაშვებობის) წინაპირობები. თბილისი: ჯისიაი.

ნორმატიული მასალა:

1. საქართველოს კანონი „სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების შესახებ“. 15/07/2004, N19.

სასამართლო პრაქტიკა:

1. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 31 ოქტომბრის განჩინება საქმეზე (Nას-827-793-2016, სუსგ 2021, N12, გვ. 51-59).
2. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2018 წლის 11 ნოემბრის განჩინება (საქმეზე N ას-395-379-2016, სუსგ 2021, N 12, გვ. 100-111).
3. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 26 მარტის განჩინება (საქმეზე N ას-1159-2018, სუსგ 2020, N4, გვ. 115-1350.
4. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2021 წლის 4 მარტის გადაწყვეტილება (საქმეზე N ას-1031-2019, სუსგ 2022, N 2, გვ. 20-37).
5. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2020 წლის 2 დეკემბრის განჩინება (საქმეზე N ას-617-2020, სუსგ 2022 N 1 გვ. 152-171).
6. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2021 წლის 2 თებერვლის განჩინება (საქმეზე N ას-954-2020, სუსგ 2022, N 2, გვ. 4-19).
7. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2021 წლის 28 აპრილის გადაწყვეტილება (საქმეზე N ას-341-2018, სუსგ 2022, N 2, გვ. 155-177).
8. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2021 წლის 5 ნოემბრის გადაწყვეტილება (საქმეზე N ას-334-2021, სუსგ 2022, N 2, გვ. 37-102).
9. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2020 წლის 2 დეკემბრის განჩინება (საქმეზე N ას-617-2020, სუსგ 2022, N 1, გვ. 152-171).
10. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2020 წლის 3 ივლისის განჩინება (საქმეზე N ას-877-2019, სუსგ 2022, N 1, გვ. 128-152).
11. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 22 თებერვლის განჩინება (საქმეზე N ას-1471-1391-2017).
12. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019, N 9, გვ. 40-50).
13. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 13 სექტემბრის განჩინება საკასაციო საჩივრის დასაშვებად ცნობის შესახებ (საქმეზე N ას-920-2019).

Bibliography:

Used Literature:

1. Consultative Council of European Judges (CCJE) Opinion N20 (2017) on the role of courts in ensuring uniform application of the law. Strasbourg: 20 November 2017. (in Georgian)
2. Joint opinion of the Venice Commission and the General Directorate of Human Rights and Rule of Law (DGI) and the Directorate of Human Rights (DHR) of the Council of Europe N775/2014 on draft laws on amendments to the administrative, civil and criminal procedural codes of Georgia. Strasbourg: October 14, 2014. (in Georgian)
3. Khrustali, V., 2002. Objectives of cassation and prerequisites for acceptance (admissibility) of cassation complaint. Tbilisi: Jisiai. (in Georgian)
4. Kurdadze, Sh. and Khunashvili N., 2015. Civil procedural law of Georgia. Second Edition

(Completed and Revised). Tbilisi: Meridian. (in Georgian)
5. Liluashvili, T. and Khrustall, V., 2007. Commentary on the Civil Procedure Code of Georgia. second edition. Tbilisi: Law. (in Georgian)
6. Liluashvili, T., 2001. Proceeding of civil cases in court. second edition. Tbilisi: Jisiai. (in Georgian)
7. Liluashvili, T., 2005. Civil procedural law. second edition. Tbilisi: Jisiai. (in Georgian)
8. Reichenbeher, T., 2005. Considerations regarding the admissibility of cassation. Project: Law and Justice Reforms in the South Caucasus. p. 8. (in Georgian)
9. Reichenbeher, Ts. and Papuashvili, Sh., 2005. Development of law – for the development of new grounds for the admission of cassation in the civil process. Justice and Law, (4), pp. 72-81. (in Georgian)

Normative materials:

1. Law of Georgia "On Freedom of Speech and Expression". 15/07/2004, N19. (in Georgian)

Judicial practice:

1. Judgement of the Civil Chamber of the Supreme Court of Georgia of October 31, 2018 on the case (No. 827-793-2016, SUSG 2021, N12, pp. 51-59). (in Georgian)
2. Judgement of the Supreme Court of Georgia of November 11, 2018 (case No. AS-395-379-2016, SUSG 2021, No. 12, pp. 100-111). (in Georgian)
3. Judgement of the Civil Chamber of the Supreme Court of Georgia of March 26, 2019 (in case No. AS-1159-2018, SUSG 2020, N4, p. 115-1350. (in Georgian)
4. Decision of the Civil Chamber of the Supreme Court of Georgia of March 4, 2021 (in case No. As-1031-2019, SUSG 2022, No. 2, pp. 20-37). (in Georgian)
5. Judgement of the Civil Chamber of the Supreme Court of Georgia of December 2, 2020 (case No. AS-617-2020, SUSG 2022 N 1, pp. 152-171). (in Georgian)
6. Judgement of the Civil Chamber of the Supreme Court of Georgia of February 2, 2021 (case No. AS-954-2020, SUSG 2022, No. 2, pp. 4-19). (in Georgian)
7. Decision of the Civil Chamber of the Supreme Court of Georgia of April 28, 2021 (case No. AS-341-2018, SUSG 2022, No. 2, pp. 155-177). (in Georgian)
8. Decision of the Civil Chamber of the Supreme Court of Georgia of November 5, 2021 (case No. As-334-2021, SUSG 2022, No. 2, pp. 37-102). (in Georgian)
9. Judgement of the Civil Chamber of the Supreme Court of Georgia of December 2, 2020 (case No. AS-617-2020, SUSG 2022, No. 1, pp. 152-171). (in Georgian)
10. Judgement of the Civil Chamber of the Supreme Court of Georgia of July 3, 2020 (case No. AS-877-2019, Civil Code 2022, No. 1, pp. 128-152). (in Georgian)
11. Judgement of the Civil Chamber of the Supreme Court of Georgia of February 22, 2019 (case No. AS-1471-1391-2017). (in Georgian)
12. of the Civil Chamber of the Supreme Court of Georgia (Case 2019, N 9, pp. 40-50). (in Georgian)
13. Judgement of the Civil Chamber of the Supreme Court of Georgia of September 13, 2019, regarding the admissibility of the cassation appeal (case No. AS-920-2019). (in Georgian)

References:

1. Liluashvili, T., 2001. Proceeding of Civil Cases in Court. second edition. GIZ publishing house, pp. 305-306. (in Georgian)
2. Kurdadze, Sh. and Khunashvili, N., 2015. Civil Procedure Law of Georgia. second edition (completed and revised). Meridian. p. 687. (in Georgian)
3. Judgment of the Supreme Court of Georgia of May 10, 2002, case #3 K/385-02. (in Georgian)
4. Khrustal, V., 2002. Objectives of Cassation and Prerequisites for Acceptance (admissibility) of a Cassation Appeal. collection published in connection with G. Liluashvili's 75th anniversary, GIZ, p. 185. (in Georgian)
5. Liluashvili, T. and Khrustali, V., 2007. Commentary on the Civil Procedure Code of Georgia. second edition. Law, pp. 676-677. (in Georgian)

6. Consultative Council of European Judges (CCJE) Opinion #20 (2017) on the Role of Courts in Ensuring Uniform Application of the Law. Strasbourg, 20 November 2017. (in English)
7. Liluashvili, T. and Khrustali, V., 2007. Commentary on the Civil Procedure Code of Georgia. second edition. Law, pp. 677-678. (in Georgian)
8. Reichenbeher, Ts. and Papuashvili, Sh., 2005. "Development of Law" – for the Development of New Grounds for the Admission of Cassation in the Civil Process. Justice and Law, (4) p. 77. (in Georgian)
9. Judgment of the Civil Affairs Chamber of the Supreme Court of Georgia of October 31, 2018 in the case #as-827-793-2016, SUSG 2021, #12, p. 51-59; Also, the judgement of the same court of November 11, 2018 in the case #as-395-379-2016, SUSG 2021, #12, pp. 100-111. (in Georgian)
10. Reichenbeher, C., 2005. Considerations Regarding the Admissibility of Cassation. Project: Law and Justice Reforms in the South Caucasus, p. 8. (in Georgian)
11. Liluashvili, T. and Khrustali, V., 2007. Commentary on the Civil Procedure Code of Georgia. second edition. Publishing House Law, p. 689. (in Georgian)
12. Khrustali, V., 2022. Grounds of Cassation Appeal. Theoretical and Practical Aspects of Civil Procedure. anniversary collection dedicated to Professor Revaz Gogshelidze's 65th birthday. Meridian, p. 402. (in Georgian)
13. Liluashvili, T. and Khrustal, V., 2007. Commentary on the Civil Procedure Code of Georgia. second edition. publishing house, law. p. 682. (in Georgian)
14. Judgment of the Civil Affairs Chamber of the Supreme Court of Georgia of February 2, 2021 in the case #AS-954-2020, SUSG 2022, #2, pp. 4-19. (in Georgian)
15. The decision of the Supreme Court of Georgia of April 28, 2021 in the case #as-341-2018, SUSG 2022, #2, pp. 155-177. (in Georgian)
16. Joint opinion #775/2014 of the General Directorate of Human Rights and the Rule of Law (DGI) and the Directorate of Human Rights (DHR) of the Venice Commission and the Council of Europe on Draft Amendments to the Administrative, Civil and Criminal Procedural Codes of Georgia. Strasbourg, October 14, 2014. (in English)
17. Decision of the Civil Chamber of the Supreme Court of Georgia of November 5, 2021 in the case #as-334-2021, SUSG 2022, #2, pp. 37-102. Also, the decision of the same court of December 2, 2020 in the case #as-617-2020, SUSG 2022, #1, p. 152-171., Judgment of July 3, 2020 in the case #as-877-2019, SUSG 2022, #1, pp. 128-152. (in Georgian)
18. Liluashvili, T., 2005. Civil Procede Law. second edition. GIZ. pp. 508-509. (in Georgian)